

# Μετανάστες και ελληνική κοινωνία, Αμαλιάδα

|                                                            |                               |
|------------------------------------------------------------|-------------------------------|
| <b>ΤΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΚΑΙ ΝΟΜΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΩΝ<br/>ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ</b> |                               |
| <b>"Μετανάστες και ελληνική<br/>κοινωνία"</b>              | <b>Αμαλιάδα,<br/>17.11.01</b> |
| <b>Άννα Καραμάνου</b><br>Ευρωβουλευτής ΠΑΣΟΚ               |                               |

Σε διάστημα μόλις μίας δεκαετίας, με το τέλος του ψυχρού πολέμου, η Ελλάδα (μαζί με άλλες χώρες του Ευρωπαϊκού Νότου: Ιταλία, Ισπανία, Πορτογαλία) από χώρα αποστολής μεταναστών μετατράπηκε σε χώρα υποδοχής, σε Εδέμ των ονείρων χιλιάδων απελπισμένων, που καταφθάνουν καθημερινά, νόμιμα η παράνομα, δι' αέρος, ξηράς η θαλάσσης, σε αναζήτηση μίας θέσης υπό τον ελληνικό ήλιο – όπως ακριβώς συνέβη με χιλιάδες έλληνες, οι οποίοι αναγκάστηκαν να αφήσουν την Ελλάδα κατακλύζοντας τις αγορές εργασίας της Γερμανίας, των ΗΠΑ, του Καναδά, της Αυστραλίας και άλλων αναπτυγμένων χωρών, ιδιαίτερα στις δεκαετίες του 1950 και 1960. Είναι γεγονός, ότι οι μετανάστες από το Νότο συνέβαλαν τα μέγιστα, μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, στην ανοικοδόμηση της Ευρώπης και στην οικονομική ανάπτυξη που ακολούθησε.

Ο αριθμός των μεταναστών στη χώρα μας υπολογίζεται γύρω στους 700.000–800.000. Τα πρώτα κύματα των μεταναστών και προσφύγων προέρχονταν κυρίως από ασιατικές και

αφρικανικές χώρες και την Πολωνία. Τα επόμενα και μαζικότερα κύματα προήλθαν πρωταρχικά -σε ποσοστό που υπερβαίνει το 80% του συνόλου- από τις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης και την ΕΣΣΔ, μετά την κατάρρευση του πολιτικού και οικονομικού τους συστήματος, αλλά και από την Τουρκία και το Ιράκ (Κούρδοι). Ο μεγάλος όγκος των οικονομικών μεταναστών από το 1991 και μετά προέρχεται, σε ποσοστό περίπου 66% από την Αλβανία και δευτερευόντως από τη Βουλγαρία.

Άνθρωποι κάθε φυλής, ηλικίας και φύλου, θύματα των αδιεξόδων των κοινωνιών από τις οποίες προέρχονται, σπρωγμένοι από την οικονομική εξαθλίωση ή κυνηγημένοι από τη θρησκευτική και πολιτική μισαλλοδοξία των καθεστώτων της χώρας τους, αναζητούν το όνειρο για μια καλύτερη ζωή στον «παράδεισο» της Ευρώπης, μέρος της οποίας αποτελεί και η Ελλάδα. Αρκετοί απ' αυτούς τη χρησιμοποιούν ως πέρασμα για άλλες χώρες της δυτικής Ευρώπης ενώ ο κύριος όγκος τους επιθυμεί, είτε την μόνιμη εγκατάσταση στη χώρα μας, είτε την παραμονή τους εδώ για όσο χρόνο απαιτεί η συγκέντρωση ενός ποσού ικανού να επιτρέψει την επιστροφή στην πατρίδα τους.

Η ελληνική πολιτεία, ύστερα από σημαντικές καθυστερήσεις και ελλείψεις, με δύο διαδοχικές νομοθετικές πρωτοβουλίες: το 1997 (Π.Δ. 357-358) και το 2001 -Ν. 2910 «Είσοδος και παραμονή αλλοδαπών στην ελληνική επικράτεια. Κτήση της ελληνικής ιθαγένειας με πολιτογράφηση»- επιχείρησε να βάλει μια τάξη στο χάος της λαθρομετανάστευσης. Το δεύτερο κύμα καταγραφής και νομιμοποίησης των παρανόμων μεταναστών που έλαβε χώρα στη διάρκεια του καλοκαιριού, υπό την αιγίδα της τοπικής αυτοδιοίκησης, αφορά περίπου 350.000 αλλοδαπούς.

Παραμένοντας στο επίπεδο της νομοθεσίας, τόσο το Σύνταγμα, άρθρο 5 παρ. 2 (όλοι όσοι

βρίσκονται στην ελληνική επικράτεια απολαμβάνουν απόλυτη προστασία της ζωής, της τιμής και της ελευθερίας τους ανεξάρτητα από εθνικότητα, φυλή, γλώσσα, θρησκευτικές ή πολιτικές πεποιθήσεις) όσο και ο Ν. 2910/2001 στηρίζονται στις βασικές αρχές της Συνθήκης του Άμστερνταμ (άρθρα 12&13) και τις απορρέουσες από αυτήν οδηγίες, τις οποίες μαζί με ένα πρόγραμμα δράσης παρουσίασε η Ελληνίδα Επίτροπος Άννα Διαμαντοπούλου, στις αρχές του 2000. Η πρώτη οδηγία αφορά την εφαρμογή της ίσης μεταχείρισης προσώπων, ανεξάρτητα από φυλετική και εθνική καταγωγή, και η δεύτερη αφορά την ίση μεταχείριση σε θέματα απασχόλησης και εργασίας, ανεξάρτητα από φυλετική και εθνική καταγωγή, σεξουαλικό προσανατολισμό κλπ.

Είναι γεγονός ότι η παρουσία μεταναστών στην Ελλάδα ταυτίζεται με μια σειρά σημαντικών και διαρκών αλλαγών που αφορούν όλες τις πτυχές της οικονομικής και κοινωνικής ζωής της χώρας. Πολλές μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις διασώθηκαν χάρη στη δουρεία των μεταναστών. Η συμβολή τους σε βασικά οικονομικά μεγέθη, όπως η αύξηση του εγχώριου προϊόντος, η συγκράτηση του πληθωρισμού και ως ένα βαθμό, ακόμα και η επίτευξη των κριτηρίων σύγκλησης για την ένταξη της χώρας μας στην ΟΝΕ, αφού οι μετανάστες αναλαμβάνουν εργασίες που, παρά την ανεργία, έχουν εγκαταλειφθεί από τους ντόπιους (συνήθως χειρονακτικές εργασίες, δύσκολες και επικίνδυνες) υπήρξε καθοριστική. Επιπλέον, οι υπάρχοντες μετανάστες έδωσαν ζωή σε νησιά και ερημωμένα χωριά, διατήρησαν την λειτουργία σχολείων, τόνωσαν το ασφαλιστικό σύστημα της χώρας και το κυριότερο επιβράδυναν τις επιπτώσεις του δημογραφικού προβλήματος που αντιμετωπίζει η Ελλάδα.

Δυστυχώς όμως, σπάνια προβάλλονται τα θετικά στοιχεία της παρουσίας τους και της

συμβολής τους στην ανάπτυξη της χώρας μας. Με την βοήθεια ενός τμήματος των ΜΜΕ και ορισμένων πολιτικών, σε συνδυασμό και με το καθεστώς παρανομίας των μεταναστών, νέοι μύθοι και στερεότυπα κατασκευάστηκαν και διοχετεύτηκαν στην ελληνική κοινή γνώμη, δυσχεραίνοντας ακόμη περισσότερο την σχέση της ελληνικής κοινωνίας με τους αλλοδαπούς που ζουν και εργάζονται στην χώρα μας. Η αύξηση της εγκληματικότητας και της ανεργίας αποδόθηκαν σχεδόν αποκλειστικά στους μετανάστες και στους πρόσφυγες.

Η απότομη μετάβαση από μια κοινωνία έντονα ομοιογενή γλωσσικά, θρησκευτικά και εθνολογικά, σε μια κοινωνία πολυ-γλωσσική, πολυ-εθνική και πολυ-πολυτισμική, όπως ήταν φυσικό, δημιούργησε πρωτόγνωρους τριγμούς στο εσωτερικό της ελληνικής κοινωνίας. Τα κοινωνικά στρώματα που «νομίζουν» ότι απειλούνται από τις δραστικές και μη αναστρέψιμες αλλαγές στη ζωή τους, αντιμετωπίζουν με δυσπιστία την προσαρμογή στη νέα πραγματικότητα της χώρας.

Πριν από μερικούς μήνες, η «Le Monde Diplomatique», σε σχετικό άρθρο, έγραφε για την στάση κάποιων Ελλήνων αγροτών, οι οποίοι θυμωμένοι με τις μαζικές συλλήψεις και απελάσεις των παράνομων μεταναστών, κάνουν διαβήματα διαμαρτυρίας προς την κυβέρνηση για να σταματήσει τις «σκούπες», με την υπόσχεση να οδηγήσουν οι ίδιοι τους μετανάστες στα σύνορα μετά την ολοκλήρωση της συγκομιδής των αγροτικών προϊόντων. Προφανώς, οι αγρότες μας δηλώνουν, πως δεν μπορούν να ζήσουν χωρίς τη φθηνή εργασία των μεταναστών, αλλά η ανθρωπιστική πλευρά της μετανάστευσης ουδόλως τους απασχολεί. Συμβαίνει μάλιστα συχνά οι ίδιοι που διαμαρτύρονται για τις απελάσεις να πρωτοστατούν σε καταγγελίες κατά των μεταναστών μετά το τέλος της συγκομιδής ή να

εκφράζουν ανησυχία για την αλλοίωση της εθνικής μας ταυτότητας.

Τα όσα συνέβησαν προσφάτως στα Λουτρά της Μυτιλήνης δεν είναι βέβαια ούτε πρωτοφανή ούτε μοναδικά. Έχουν προηγηθεί χειρότερα στην Ευρώπη, όπως στο Ελ Εχίντο της Ισπανίας, όπου και εκεί ξεσηκώθηκαν συλλήβδην εναντίον όλων των μεταναστών, όταν κάποιος εξ αυτών δολοφόνησε έναν ντόπιο. Προηγήθηκε επίσης και το Ντόβερ της Βρετανίας, όπου βρήκαν φρικτό θάνατο μέσα σε φορτηγό-ψυγείο 68 Κινέζοι λαθρομετανάστες.

Στην Ελλάδα, μπορεί τα φαινόμενα ρατσισμού και ξενοφοβίας να μην έχουν την ένταση, τη πολιτική και την ιδεολογική κάλυψη που έχουν αλλού, ωστόσο και εδώ, κατά την τελευταία δεκαετία, άρχισε να υφέρπει ένα κύμα προκαταλήψεων και ξενοφοβικών στάσεων που μερικές φορές κατέληξαν σε ρατσιστικές συμπεριφορές.

Δυστυχώς, σύμφωνα με τις έρευνες του Ευρωπαϊκού Παρατηρητηρίου για τον Ρατσισμό η Ελλάδα, ανάμεσα στις 15 χώρες της Ε.Ε., κατέχει την πρώτη θέση στην ξενοφοβία. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τελευταία δημοσκόπηση του Ευρωβαρόμετρου, οι νέοι έλληνες, σε σχέση με τους υπόλοιπους ευρωπαίους, είναι λιγότερο ανεκτικοί προς τους αλλοδαπούς, σε ποσοστό 44%.

Ωστόσο, σήμερα, συζητάμε όχι πλέον εάν οι μετανάστες είναι ή δεν είναι εγκληματίες, αλλά για το αν θα κρατήσει ή όχι την ελληνική σημαία ένας αριστούχος μαθητής αλλοδαπός και μάλιστα αλβανικής καταγωγής. Αυτό σημαίνει ότι τα πράγματα, ευτυχώς, προχωρούν. Η πιο σημαντική μεταβολή, έγκειται στο γεγονός ότι η ελληνική κοινωνία αρχίζει να συνηθίζει και παράλληλα, να ενσωματώνει στην καθημερινότητά της, ως μόνιμο χαρακτηριστικό της πλέον, την παρουσία των μεταναστών.

Ο διάλογος για την ειρηνική συνύπαρξη των ανθρώπων στις σύγχρονες πολυπολιτισμικές κοινωνίες, αποκτά σήμερα ιδιαίτερη επικαιρότητα, γιατί συμπίπτει με τα τραγικά γεγονότα της 11<sup>ης</sup> Σεπτεμβρίου, στη Νέα Υόρκη, που συγκλόνισαν τον πλανήτη και έφεραν στο προσκήνιο κοινωνικές συμπεριφορές που σχετίζονται με τάσεις δαιμονοποίησης ολόκληρων ομάδων πληθυσμών. Η κρίση και ο πόλεμος στην Ασία, έχουν αυξήσει δραματικά τους boat people, τις καραβιές δηλαδή των απελπισμένων που αναζητούν μια θέση στον ήλιο. Πως, όμως, τους αντιμετωπίζουν οι πλούσιες χώρες της Δύσης;

Η περίπτωση της Αυστραλίας που δεν επέτρεψε στους Αφγανούς πρόσφυγες να πατήσουν το πόδι τους στις ακτές της, μας οδηγεί σ' ένα μοντέλο πολύ επικίνδυνο. Σ' ένα μοντέλο κρατών φρούρια που νομίζουν ότι κλεισμένοι μέσα στους τοίχους τους, όπως οι συμμετέχοντες στο Big Brother μπορούν να διατηρήσουν την ευημερία τους αφήνοντας απ' έξω και αβοήθητους τους άλλους στην απελπισία τους. Αυτή είναι μια ψευδαίσθηση, που μπορεί να την πληρώσουν πολύ σοβαρά οι δημοκρατίες. Αυτό οδηγεί τον πλανήτη σε έναν «πλανήτη κανίβαλο» (φράση του γάλλου διεθνολόγου Ζακί Λαιντί).

Είναι αλήθεια ότι κανείς δεν μπορεί να λύσει το πρόβλημα της μετανάστευσης σε εθνικό επίπεδο, αλλά χρειάζεται διεθνής συντονισμός για την πρόληψη των αιτιών που οδηγούν στη μεγαλύτερη μετακίνηση πληθυσμών που έχει δει η ιστορία της ανθρωπότητας.

Η μακρόχρονη ευρωπαϊκή πολιτική της «μηδενική μετανάστευσης», βασισμένη στην ελπίδα ότι το πρόβλημα θα λυθεί μετατρέποντας την Ευρώπη σε «φρούριο», απεδείχθηκε αναποτελεσματική. Τα κύματα των μεταναστών και των προσφύγων,

χρησιμοποιώντας διάφορους τρόπους, νόμιμα ή παράνομα, συχνά πληρώνοντας τεράστια ποσά σε δουλεμπόρους, ποτέ δεν σταμάτησαν να φτάνουν στην Ευρώπη.

Ωστόσο, διαφαίνεται ότι τα οικονομικά συμφέροντα σε συνδυασμό με τις δημογραφικές αλλαγές, θα αναγκάζουν την Ευρώπη να ανοίξει τις πόρτες τις. Πρόσφατα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, δια στόματος του Επιτρόπου Βιτορίνο, δήλωσε ότι η πολιτική της «μηδενικής μετανάστευσης που ακολουθήθηκε τα τελευταία 30 χρόνια, δεν είναι πλέον η κατάλληλη. Η Γερμανία ανακοίνωσε ότι στα επόμενα 3 χρόνια θα δεχτεί 20.000 αλλοδαπούς, ειδικούς στους υπολογιστές και ο Καγκελάριος Schroeder πιέζει ώστε η πρωτοβουλία της πράσινης κάρτας να επεκταθεί και σε άλλους εργαζομένους από διάφορους τομείς. Η Ιταλική κυβέρνηση ανακοίνωνε μέτρα για την είσοδο 63.000 βιομηχανικών εργατών το χρόνο. Ακόμα και ο Γάλλος Charles Pasqua δήλωσε ότι πρέπει να ευνοήσουμε την νομιμοποίηση των παράνομων μεταναστών! Η Ευρώπη μπορεί να αντιστέκεται στην ιδέα μιας ηπείρου μεταναστών, αλλά για να ευημερήσει δεν έχει άλλη επιλογή από την πολυπολιτισμικότητα.

Ως εκ τούτου, χρειαζόμαστε επείγοντως μια κοινή ευρωπαϊκή πολιτική μετανάστευσης και ασύλου. Η Συνθήκη του Άμστερνταμ, που ισχύει από την 1<sup>η</sup> Μαΐου 1999, προβλέπει την δημιουργία Κοινού «Χώρου Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης» στα επόμενα 5 χρόνια. Αυτό συνεπάγεται εναρμόνιση των εθνικών νομοθεσιών όσον αφορά την καθημερινή ζωή των πολιτών της Ε.Ε., όπως και την υιοθέτηση μιας κοινής Ευρωπαϊκής πολιτικής ασύλου και μετανάστευσης.

Φυσικά, τα προβλήματα της φτώχειας και της άνισης κατανομής των πόρων του πλανήτη δεν λύνονται μέσω της μετανάστευσης. Οι βιώσιμες

λύσεις θα πρέπει να αναζητηθούν στην  
εξάλειψη των αιτιών που προκαλούν κύματα  
προσφύγων και μεταναστών, στη βελτίωση του  
βιοτικού επιπέδου και των ευκαιριών  
απασχόλησης στις χώρες καταγωγής, στην  
πρόληψη τω συγκρούσεων, στην εδραίωση της  
δημοκρατίας, στην ενίσχυση του σεβασμού των  
ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της ισότητας των  
φυλών, στην οικονομική βοήθεια, στις  
επενδύσεις και στην πολιτική συνεργασία.  
Τελικά η παγκοσμιοποίηση δεν μπορεί να  
περιορίζεται μόνο στην ελεύθερη διακίνηση  
των κεφαλαίων και των εμπορευμάτων.

Οι προνομιούχοι της Δύσης θα πρέπει να  
καταλάβουν ότι κανένα αστυνομικό μέτρο και  
καμιά θωράκιση των συνόρων δεν θα εμποδίσει  
τα ρεύματα των μεταναστών, όσο παραμένει  
και αυξάνει το χάσμα ευημερίας ανάμεσα στις  
ανεπτυγμένες και στις υπό ανάπτυξη χώρες. Η  
αντιμετώπιση των προβλημάτων της άνισης  
ανάπτυξης και η καταπολέμηση της φτώχειας  
αποτελούν τη μεγαλύτερη πρόκληση του 21<sup>ου</sup>  
αιώνα. Οι λύσεις είναι στα χέρια των  
πολιτικών.

Γιατί όπως είπε ο Ουμπέρτο Έκο, σε συνέντευξη  
του σε Έλληνα δημοσιογράφο, *«Είτε μας  
αρέσει είτε δεν μας αρέσει, η Ευρώπη θα γίνει  
μια πολυφυλετική και πολύχρωμη ήπειρος.  
Χωρίς να είναι κανείς μελλοντολόγος, μπορεί  
να προβλέψει ότι στην επόμενη χιλιετία το  
ευρωκεντρικό μοντέλο θα πάψει να είναι  
κυρίαρχο. Κανένας νοσταλγός του παρελθόντος  
και κανένας ρατσιστής δεν μπορεί να εμποδίσει  
τη μεγάλη επιμειξία και την διασταύρωση των  
πληθυσμών.»*